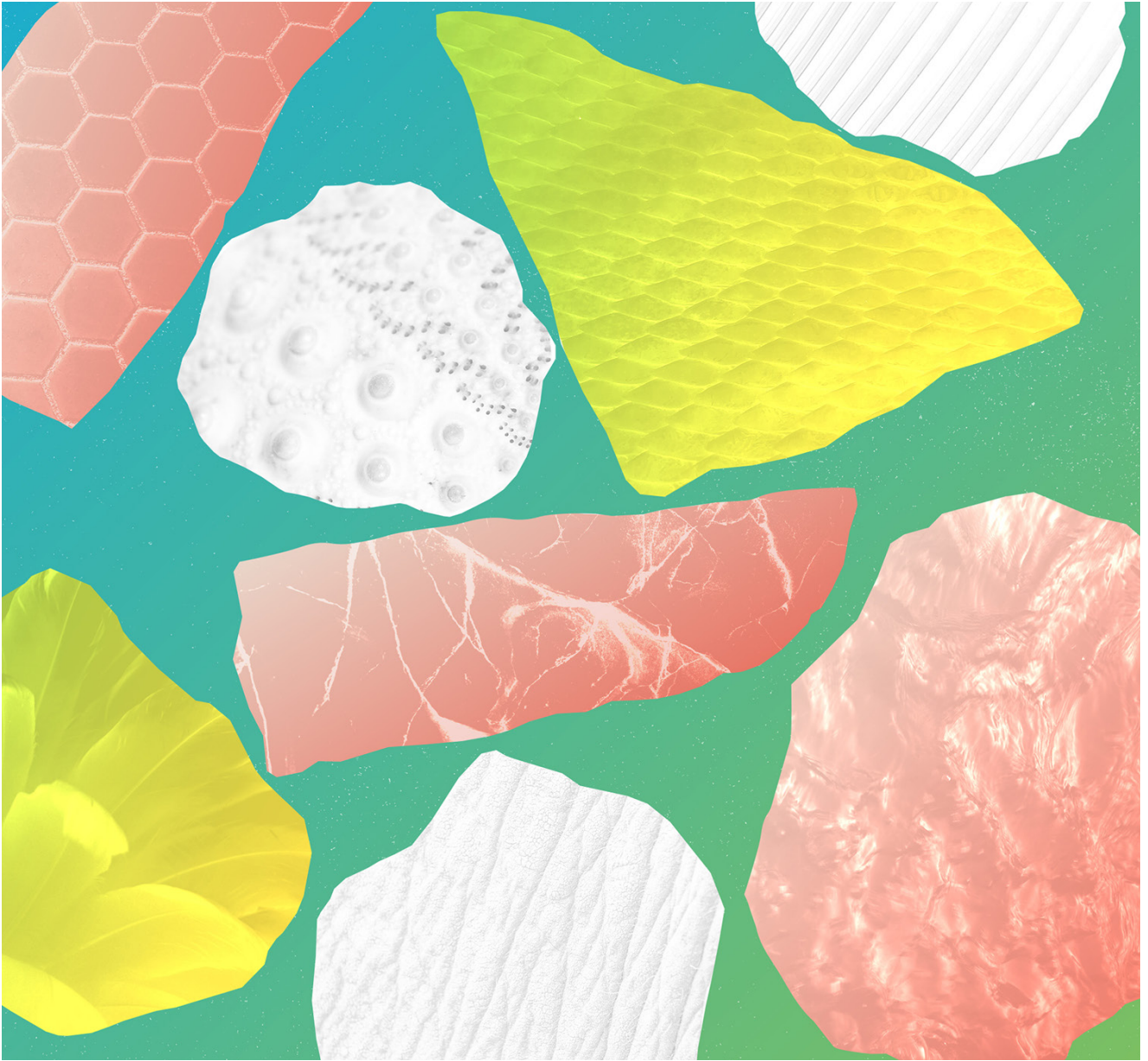

MED 2050

AKDENİZ'İN 2050 UFKU

Plan Bleu Öngörüsü – Özet

YAZARLAR:

Bu özet, Denis Lacroix ve Khadidja Amine'in katkılarıyla Jacques Theys tarafından hazırlanmıştır.

YAYIN YÖNETMENİ:

Robin Degron

ATIF ŞEKLİ:

MED 2050, Akdeniz'in 2050 Ufku: Plan Bleu Öngörüsü – Özet, Jacques Theys; katkılar: Denis Lacroix ve Khadidja Amine.
Plan Bleu, 2025, Marsilya, 19 sayfa.

YAYIN TARİHİ:

Ocak 2025

TASARIM VE MİZANPAJ:

Christelle El Selfani (Plan Bleu) desteğiyle Studio Fréro

YASAL UYARI:

Bu belgede kullanılan adlandırmalar ve materyalin sunumu, Plan Bleu'nün veya PNUE/PAM'ın (BM Çevre Programı/Akdeniz Eylem Planı) ya da diğer kuruluşların; herhangi bir devletin, bölgenin, kentin veya bunların yetkili makamlarının hukuki statüsüne ya da sınırlarının belirlenmesine ilişkin herhangi bir görüş beyanı olarak yorumlanamaz. Bu yayında ifade edilen görüşler, Plan Bleu'nün, UNEP/MAP'ın veya katkıda bulunan kuruluşların resmî görüşlerini zorunlu olarak yansıtmaz.

TELİF HAKKI:

Bu yayın, kaynağın belirtilmesi koşuluyla, eğitsel ve kâr amacı gütmeyen amaçlar için, telif hakkı sahibinden özel izin alınmaksızın, her türlü biçimde ve tamamı ya da bir bölümü çoğaltılabilir. Plan Bleu, bu materyali kaynak olarak kullanan tüm yayınlardan birer nüsha gönderilmesini memnuniyetle karşılar. Bu yayın, Plan Bleu'nün yazılı izni olmaksızın yeniden satış veya herhangi bir ticari amaçla kullanılamaz.

© 2025 Plan Bleu

BU PROJE ŞU KURULUŞLARCA FİNANSE EDİLMİŞTİR:

Plan d'action pour
la Méditerranée
Convention de
Barcelone

I. MED 2050: NEDEN? NASIL?

Plan Bleu, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) bünyesindeki Akdeniz Eylem Planı'nın (MAP) temel unsurlarından biri olarak 1977'de kurulmuştur.

Diğer görevlerinin yanı sıra, tüm Akdeniz ülkelerindeki karar vericiler ve sivil toplum için, özellikle Akdeniz ve havzasındaki uzun vadeli eğilimlere odaklanan çalışmalar ve analizler üretir. Öngörü boyutu, Plan Bleu'nün çalışma eksenlerinin her zaman bir parçası olmuştur. MED 2050, Plan Bleu'nün 1989 ve 2005 yıllarındakilerin ardından başlattığı üçüncü öngörü çalışmasıdır.

- Bu çalışma, 2050'de ne olacağına dair salt bir projeksiyon değil; terimin tam anlamıyla bir öngörü çalışmasıdır. Olası kırılmaları, Akdeniz'in geleceğine ilişkin aktörlerin vizyonlarını, muhtemel gelişmelere dair örtüşmeyen/karşıt senaryoları ve arzu edilen senaryolara doğru geçiş yollarının ilk adımlarını bir arada ele alır. Aşağıdaki beş ana aşamadan oluşan şema, tüm bu yaklaşımların nasıl bütüncül biçimde dikkate alındığını somutlaştırmaktadır.
- Geleceğin tüm boyutları sistemik bir bakışla ele alınır: insan faaliyetlerinin doğrudan baskılarının yanı sıra ekolojik dinamikler, jeopolitik, ekonomik bağlam, kültürel ve toplumsal değişimler, yönetim biçimleri, yeni teknolojiler vb.
- COVID'le şekillenen koşullara rağmen, süreç olabildiğince katılımcı yürütülmüştür: yirmi kadar ülkeden yüzü aşkın uzman² yer almış; ayrıca Akdeniz havzasından kanaat önderleri ve gençlerle istişare edilmiştir.

Akdeniz'e yönelik tehditlerin hızla arttığı bir bağlamda, Barcelona Sözleşmesi ülkelerinin talebi üzerine Aralık 2019'da başlatılan ve 2050 ufkunu hedefleyen bu çalışma için üç amaç belirlenmiştir:

- Önümüzdeki otuz yıl içinde Akdeniz ekosistemlerinde, özellikle denizel ekosistemlerde meydana gelecek değişimleri öngörmek ve bunların uzun vadeli dayanıklılığını (dirençlilik/resiliens) sağlayacak koşulları belirlemek;
- Bu ekosistemlerin korunması için gerekli olan, bölgenin sürdürülebilir kalkınmaya geçişine yönelik yol gösterici bilgiler sunmak;
- Krizlere veya kırılmalara ilişkin başlıca riskleri tanımlamak ve yukarıdaki iki hedef üzerinde olumsuz ve belirleyici etki yaratabilecek olanları önlemek.

Dolayısıyla denizin geçireceği değişim, bu çalışmanın merkezinde yer almaktadır. Ancak bu değişim, yalnızca denizel alanla sınırlı olarak değil; havzalar, kıyı alanları ve denizcilik faaliyetleriyle olan tüm karşılıklı bağımlılıklarıyla, aynı zamanda bölgenin kalkınması ve denizi giderek daha fazla etkileyecek küresel değişimlerle birlikte öngörülmektedir.¹

Yöntemsel açıdan, MED 2050 üç önemli özgün özelliklerle öne çıkar:

¹ Plan Bleu'nün daha önce yürüttüğü iki öngörü çalışmasına kıyasla, MED 2050, Barcelona Sözleşmesi'nin kapsamını, bölgenin sürdürülebilir kalkınmasını ve küresel ölçekteki değişimleri dikkate alan üç düzeyli bir karşılıklı bağımlılık yaklaşımıyla öne çıkar.

² Bunlar arasında, önemli bir rol üstlenen 25 kişilik prospektif çalışma grubu üyeleri de bulunmaktadır.

PROJENİN ANA AŞAMALARI

5 AŞAMALI ÖNGÖRÜ ÇALIŞMASI

Ön Hazırlık Çalışmaları;
Kaynak Seferberliği
MED 2050 Ağının Kurulması

Aşama 1

Öngörü temelini kuruluması: eğilimler, kırılmalar, zayıf sinyaller ve başlıca sorun alanları. Sistemin yaklaşık otuz bileşeni için değişken fişlerinin/ profillerinin yazılması.

Aşama 2

2050 ufkunda Akdeniz'in geleceğine ilişkin farklı ve karşıt vizyonların toplanması; özellikle gençlerin ve bölgeden yaklaşık elli kanaat önderinin görüşlerine odaklanılarak

Aşama 3

1 ve 2. aşamalardaki çalışmalara dayanılarak karşıt senaryoların inşası

Aşama 4

Arzu edilen senaryolara ulaşmak üzere geçiş yollarının birlikte tasarlanması. Karar alıcılara yönelik önerilerin formüle edilmesi.

Aşama 5

Sonuçların değerlendirimi ve çeşitli hedef kitlelere yönelik iletişim.

Farkındalık yaratmak — Seferber etmek —
Diyaloğu kolaylaştırmak: 2050'de sürdürülebilir
ve dirençli bir Akdeniz için

II. YAPISAL NİTELİKTE GÜÇLÜ EĞİLİMLER

Akdeniz'i, hem deniz hem de bölge olarak, 2050'ye dek etkileyecek dönüşümler hâlihazırda olağanüstü derecede kırılğan bir ortamda gerçekleşecektir. Nitekim Akdeniz, Arktik'ten sonra dünyada en hızlı ısınan bölgedir (diğer bölgelere kıyasla %20 daha fazla). Ayrıca Akdeniz, ekolojik ayak izi ile biyokapasite arasındaki fark anlamına gelen ekolojik açığın en yüksek olduğu bölgelerden biridir ve dünya genelindeki su yoksulu nüfusun %60'ının yoğunlaştığı yerdir. Aynı zamanda plastiklerle en fazla kirlenmiş deniz ve aşırı avcılığın en yoğun yaşandığı bölgedir: balık stoklarının dörtte üçü sürdürülemez biçimde avlanmakta, 1994–2017 arasında av miktarlarında %30 azalma görülmektedir. Bunun yanında, Akdeniz dünyadaki en önemli on biyolojik çeşitlilik sıcak noktasından biridir.

MED 2050'de ele alınan çok sayıdaki eğilim içinde, iklim, demografi ve faaliyetlerin mekânsal dağılımına ilişkin olanlar, deniz, çevre ve bölgesel sürdürülebilir kalkınma üzerinde en ağır sonuçları doğuracaktır:

- Akdeniz'de sıcaklık artışının 2040 itibarıyla 2 °C'yi aşması ve 2050'de yaklaşık 2,3 °C'ye ulaşması beklenmektedir. Yirmi yıl önce yüzyıl sonu için öngörülen gelişmeler, yüzyılın ortasında gerçekleşecektir; bu da kuraklıklar, seller, karasal ve denizel sıcak hava dalgaları gibi etkileri ve yaklaşık 40 cm'lik deniz düzeyi yükselişini beraberinde getirerek, sahillerin ve nüfusun korunmasına yönelik sorunları önümüzdeki on yıllarda gündeme taşıyacaktır.
- Mediterranean ülkelerinin üçte ikisinde demografik geçiş tamamlanmış olsa da, bölgesel nüfus yine de %20–30 artarak, bugün 520 milyon iken 2050'de 630–690 milyona ulaşacaktır. Bu artış, nüfus artışının %50'ye kadar çıkabileceği Doğu ve Güney kıyılarından kaynaklanacaktır. Buna karşılık, Akdeniz'in kuzeyinde durağanlık beklenmekte; bazı ülkelerde ise ciddi nüfus düşüşleri öngörülmektedir. Kuzey, 2050'de bölge nüfusunun yalnızca %25–30'unu temsil edecektir. Nüfus artışının büyük bölümü Güney ve Doğu'daki büyük kentlerde gerçekleşecek; bu da kentsel nüfusta yaklaşık %50 artışa ve bölge genelinde %70'in üzerinde kentleşme oranlarına yol açacaktır. Dolayısıyla, iklim değişimine uyum sağlamak zorunda olan bu kentsel alanların, turistlerin de eklenmesiyle birlikte çok sayıda

yeni nüfusu barındırma kapasiteleri sorusu, dünden daha da yakıcı biçimde gündeme gelecektir.

- Kıyı şeridinde yoğunlaşma daha da hızlanacak; yüzyılın ortasına gelindiğinde, bölge nüfusunun ve faaliyetlerinin en az yarısı kıyılarda toplanmış olacak (bugün: %30–40)³. Bu durum, hem deniz kıyısındaki alanlar açısından hem de ülke içlerindeki tarım ve kırsal alanların gelişimi ve kimi zaman varlığını sürdürebilmesi bakımından, büyük bir mekânsal planlama ve çevre sorunu doğuracaktır.
- Her ne kadar su ürünleri yetiştiriciliğine (akuakültür) daha fazla başvurulması, özellikle yüksek değerdeki türlerde av miktarlarının istikrara kavuşmasına katkı sağlayacak ve denizel biyolojik çeşitlilik toplamda zorunlu olarak azalmasa da, deniz ekosisteminin bütünü köklü biçimde dönüşecek, "tropikleşecektir." İklim ısınması; tür bileşiminde, yaşam ortamlarında (biyotoplarda) ve denizel üretkenlikte büyük ölçekli yeniden yapılanmalara yol açacaktır. Ayrıca, deniz sıcaklık artışı, havzanın karasal kesimindeki ısınmadan daha düşük olacaktır (+1,2 °C mertebesinde); ancak etkileri çok yönlü olacaktır. Zira bu süreç, yıkıcı sonuçlar doğuran deniz sıcak dalgaları ile periyodik olarak eşlik edecektir: soğuk su türlerinin gerilemesi ve yerlerine yabancı (allokton) türlerin geçmesi, plankton ekolojisinin bozulması, denizanalarının çoğalması, mercan habitatlarının tahribi vb. Kısacası, 2050'nin Akdeniz'i, bugünkünden farklı bir deniz olacaktır.

Özetle, bölge aynı anda hem diğer bölgelere kıyasla çok daha büyük iklimsel altüst oluşların etkileriyle hem de Güney'de —büyük kentlerde ve kıyı şeridinde yoğunlaşacak— belirgin bir nüfus artışıyla karşı karşıya kalacaktır. Ekolojik etkileri olmaksızın gerçekleşmeyecek olan su ürünleri yetiştiriciliğine (akuakültür) ve deniz suyunun tuzdan arındırılmasına (desalinasyon) yönelik artan başvurular; denizel ve karasal kaynakların kullanımına yönelik giderek artan baskılarla, deniz ekosisteminde yapısal bir dönüşümle ve tüm ülkelere yayılan kritik bir kuraklık durumuyla başa çıkmayı gerektirecektir. Bölgedeki tüm yaşamsal faaliyetler ve tüm bölgeler bu değişimlerden etkilenecektir. Tarımdan enerjiye, deniz taşımacılığından turizme; kentlerden kırsal alanlara, kıyılardan ülkelerin iç kesimlerine kadar her alanda etkiler görülecektir. Bunun sonucunda gıda, ekonomik ve siyasi bağımlılık bölgenin her yerinde giderek artacaktır.

³ Bu rakamlar ihtiyatla değerlendirilmelidir; zira bunlar, ülkelerin yalnızca Akdeniz'e ait kesimlerine değil, kıyıdaş ülkelerin tamamı düzeyinde toplanan verilere dayanmaktadır.

III. BELİRSİZLİKLER VE KIRILMALARLA SARSILAN İSTİKRARSIZ BİR DÜNYA

Bu güçlü eğilimlerin ötesinde, jeopolitik, kültürel ve toplumsal değişimler ile ekonomi gibi hayati alanlarda uzun vadede önemli belirsizlikler devam etmektedir. Ekonomi alanında ise sorgulamalar, hem küresel büyüme beklentileri ve Akdeniz ülkelerinin süregiden dijital ve endüstriyel devrimde yer bulma kapasiteleri üzerine, hem de mavi ekonomi, turizm, ulaşım ve enerji gibi kilit sektörlerin geleceği üzerine yoğunlaşmaktadır. Örneğin, fosil yakıtlardan çıkış süreci hızlanırsa ya da belirli ulaşım türlerine veya kitlesel turizme çok daha sıkı kısıtlamalar getirilirse ne olacaktır?

Siyasal gelişmeler, toplumların ve değer sistemlerinin evrimi konusunda da güçlü tartışmalar sürmektedir: Orta Doğu'da barışma düzeyi, Avrupa'nın Akdeniz'deki gelecekteki rolü, uluslararası hukukta ilerlemeler, Akdeniz içi ve dışı işbirliği olasılıkları (örneğin Çin veya Afrika ile) ve ülkeler içinde parçalanma ile bölgesel kırılmanın sürüp sürmeyeceği gibi konular. Bu belirsizlikler, raporun dördüncü bölümünde sunulan çoklu senaryoları haklı kılmaktadır. Buna karşın bir kesinlik öne çıkmaktadır: dış bağlamdaki değişimleri yeterince denetleyememekten kaynaklanan yüksek kırılma riski dikkate alındığında, bölgedeki tüm ülkeler ve bölgeler, konumlarının çeşitliliğine ve eşitsizliklerine rağmen, özellikle istikrarsız bir "VUCA"⁴ dünyasına eşzamanlı olarak proaktif öngörü ve dayanıklılık stratejileriyle hazırlanmak zorundadır.

Olası kırılmalar, öngörülen eğilimlerden bile daha fazladır. Teknolojik, ekonomik veya jeopolitik bağlamdaki (savaşlar, ekonomik krizler vb.) küresel kırılmalar bir yana bırakıldığında, bu kırılmalar dört kategori altında toplanabilir:

- İlki, birden fazla "eşik noktasının" ortaya çıkması sonucu, iklim değişikliğinin hızını kökten artıracak ve mevcut öngörülerin çok ötesine geçecek bir ekolojik altüst oluş olasılığıdır. Bu risk, raporda ayrı bir senaryonun oluşturulmasını haklı kılacak ölçüde önemlidir. Buna ek olarak, Sibirya kıyılarını izleyen Kuzeydoğu deniz koridorunun deniz taşımacılığına açılması olasılığı da bu bağlamda ele alınmaktadır.

- Ardından, olası fakat düşük olasılıklı bir dizi büyük jeopolitik değişim varsayımı gelir: Orta Doğu'da kalıcı barış; çok taraflılığın köklü biçimde sorgulanması; dünyanın kıtalar düzeyinde alt bloklara ayrıldığı güçlü bir ters-küreselleşme ve Avrupa-Akdeniz-Afrika dikey entegrasyon eksen; bir Avro-Akdeniz ortak pazarı; bir Mağrip ülkeleri birliği ya da Arap ülkeleri birliği; Çin-Orta Doğu-Güney ve Doğu Akdeniz (PSEM) arasında yatay bir eksen; sembolik bir başkana sahip, seçimle oluşan danışma niteliğinde bir Akdeniz Meclisi; ayrıca Akdeniz'in "küresel ortak" ilan edilmesi ya da bir Akdeniz Güneş Birliği.
- Üçüncü olarak, güncel gündemlere ilişkin olası dâhilindeki siyasi kararlarla bağlantılı, nispeten daha muhtemel kırılmalar söz konusudur; örneğin: derin deniz madenciliğinin yasaklanması; Avrupa'da 2035'ten itibaren yürürlüğe girecek yeni içten yanmalı motorlu araç satış yasağının bölgesel ölçekte genişletilmesi; Güney ülkelerinin yararına, uyum ve su alanlarında bir "Marshall Planı" (örneğin finansal işlemler vergisi gibi kalemlerden sağlanacak gelirlerle finanse edilecek); hareketlilik maliyet ve kısıtlarında güçlü artış (karbon vergisi, hava taşımacılığında tavan vb.); fosil yakıt sübvansiyonlarının hızla azaltılması; ya da plastiklere yönelik katı yasaklar.
- Toplumsal düzlemde ve yaşam tarzları bakımından, daha ziyade yavaş geçişler öngörülmektedir. Öte yandan, olası kırılmalarla dair üç karşı-örnek verilebilir: iklim değişikliğine duyulan kaygı ve yeni kuşakların iktidara gelişi ile değerlerde ve davranışlarda öngörülenden daha hızlı bir dönüşüm; özellikle Güney'de kadınların işgücüne katılımında güçlü bir ivmelenme; ve dijitalleşmenin sağladığı imkânlarla çalışma ve yaşam mekânlarının büyük ölçekli yer değiştirmesi.

Mevcut eğilimlerin bizi 2050'ye doğru şimdiden taşıdığı ekolojik ve toplumsal kırılma durumu, dayanıklılık ve yeni riskleri önceden öngörme stratejilerinin ötesine geçilerek, bizzat kırılma niteliği taşıyan çözümler tasarlanmasını gerektirmektedir - bu da sunulan bazı senaryoları açıklar.

⁴ VUCA: Değişken (Volatile), Belirsiz (Uncertain), Karmaşık (Complex) ve Muğlak (Ambiguous) bir dünyaya girişimizi simgeleyen bir öngörü kavramıdır.

IV. PAYDAŞLARIN DİLE GETİRDİĞİ AKDENİZ'İN GELECEĞİNE İLİŞKİN VİZYONLAR VE ÖNCELİKLİ MESELELER

MED 2050'nin özgün yönlerinden biri, öngörü çalışmalarına ek olarak, genç Akdenizlilerle ve çok çeşitli kanaat önderleriyle yapılan bölgenin geleceğine dair vizyon ve öncelikli sorun algısı danışmalarını da içermesidir.

Bu Akdenizli kişiliklerle yapılan görüşmelerin analizi, ortak bir sonuca götürmektedir: Akdeniz toplumları, çevresel bozulma, ekonomik dışlanma riski, toplumsal ve siyasal gerilimler ve özellikle Akdeniz'in kuzey ve güney kıyıları arasındaki eşitsizliklerin artışı konularında örtüşen değerlendirmelerle, çoklu krizlerle karşı karşıyadır. Ayrıca, yönetim sistemlerinin yetersizliği ve hukukun uygulanmasındaki kronik açık da vurgulanmaktadır. Geleceğe dair bu vizyonlar çoğunlukla karamsardır ve temelde büyük ekolojik altüst oluşlar ile istikrarsız jeopolitik ortam beklentisine dayanmaktadır. Kriz kavramı her yerde karşımıza çıksa da, bazıları bunu gelecek için umut ve fırsat kaynağı olarak görmektedir. Akdeniz, yalnızca güçlüklerin biriktiği bir bölge olarak değil, aynı zamanda çözümler laboratuvarı olarak; yenilikçi kalkınma modellerinin hayata geçirilebileceği ve dünyanın diğer bölgelerine ilham verebilecek bir alan olarak algılanmaktadır.

Bu görüşmelerde ortaya konan bulgu ve önerilerin zenginliği basitçe özetlenemese de, yaklaşmakta olan zorlukların boyutuna karşı iki temel tutum öne çıkmaktadır. Bir kesime göre, söz konusu karmaşıklık, az sayıda ve net hedefe yeniden odaklanmayı, bu hedefleri daha görünür kılmayı ve sonuçların elde edilmesini—özellikle de denetlenmesini—sağlayacak strateji ve araçlarla donatılmasını gerektirir (örneğin: su ve iklim riski yönetimi, plastikler, denizel koruma alanları vb.). Buna karşılık, aralarında Titanic benzetmesini yapanların da bulunduğu bazıları ise şöyle düşünmektedir: "Sistemin kenarlarında küçük düzeltmeler yapmak hiçbir işe yaramaz. Değişmesi gereken şey sistemin kendisidir: ekonomik ve ekolojik modellerden tutun, eylem biçimlerine ve ölçeklerine kadar." Bu iki uç yaklaşım arasında, yapılan danışma süreci sekiz temel öncelikli konuyu ortaya çıkarmıştır.

- Uyum ve başlıca risklerin önlenmesine bugünden öncelik vermek;
- Deniz ve toprak için geri döndürülemez gelişmelerden kaçınmaya çalışmak;
- Özellikle etkin mekânsal planlama politikaları yoluyla demografik ve bölgesel altüst oluşları önceden öngörmek;
- "Su - Tarım/ Gıda - Enerji - Çevre"⁵ nexus'unu etkin biçimde yönetmek;
- Akdeniz'in ortak mekânını, bölge içinde ve dışında daha iyi değerlemek/işlevselleştirmek;
- Bölgesel ve ulusal yönetimi uyarlamak: hukukun uygulanmasından, etkin (aktif) yetki devri⁶ ve sivil topluma açılımdan başlamak;
- Sektörler bazında ekonomik faaliyet modellerinde adil bir geçiş yürütmek; yerel ve Akdeniz'e özgü güçlü yanları değerlendirmek;
- Ve nihayet, çevreyi ve denizi (ve onların kültürünü) bütünleştiren bir bilgi ve dijital topluma Akdeniz'i dâhil etmek.

© Andrii Baidak

⁵ "Su - Tarım/Gıda - Enerji - Çevre" bağlantısı yaklaşımı, bu unsurlar arasındaki etkileşimleri analiz etmeye, uyum noktaları ve uzlaşıları belirlemeye ve ortak faydaları anlamaya imkân tanıyan bütüncül bir çerçevedir.

⁶ Etkin yetki devri, üst konumdaki bir otoriteye, üst düzeydeki bir otoriteye (örneğin yerel yönetim - merkezi yönetim ilişkisi) karşı belirli bir ölçüde bağımsızlık tanınmasını ifade eder; ancak bu yetki devri sistemi, istisnai durumlarda askıya alınabilir.

2050'YE KADAR AKDENİZ İÇİN SEKİZ BÜYÜK EYLEM ÖNCELİĞİ

2050'YE KADAR AKDENİZ İÇİN BAŞLICA ÖNCELİKLER VE ZORLUKLAR

Adaptasyona
öncelik vermek

Demografik ve bölgesel
dönüşümleri öngörmek

Geri döndürülemez
süreçleri önlemek,
özellikle deniz için

Su – Tarım/Gıda – Enerji
– Çevre bağlantısını etkin
biçimde yönetmek

Akdeniz'in
ortak mekânını
değerlendirmek

Devletler ve bölgeler
düzeyinde farklı bir Akdeniz
yönetişimini teşvik etmek

Bölgesel ve ulusal özellikleri
dikkate alarak ekonomik
modelleri değiştirmek

Denizi ve çevreyi
bütünleştiren bir Akdeniz
bilgi toplumuna yönelmek

V. AKDENİZ'İN GELECEĞİNE DAİR ALTI SENARYO

Bölgedeki belirsizliklerin boyutu ve geleceğe ilişkin vizyonların çeşitliliği, geçmiş öngörü çalışmalarına kıyasla çok daha fazla biçimde, farklı senaryolara başvurmaya gerekli kılmaktadır. Bu nedenle MED 2050, bu senaryolara önemli bir yer ayırmaktadır. Bunlar hayal ürünü anlatılar değil, sistemin başlıca değişkenlerine ilişkin varsayımların

akılcı bir bileşimidir - amacı, kısa, orta ve uzun vadeli eylem için tikanıklıkları ya da manevra alanlarını ortaya koymaktır. Aşağıdaki tabloda özetlendiği üzere, 2050'ye giden olası güzergâhları ayrıntılı biçimde betimleyen altı senaryo oluşturulmuştur. Burada yalnızca genel çerçevelerine yer verilecektir.

MED 2050'NİN ALTI SENARYOSU

S.1 EYLEMSİZLİK, AKDENİZ'İN MARJİNALLEŞMESİ VE PRAGMATİZM	S.2 KRİZLERİN ŞOKU VE ZORUNLU UYUMLAR	S.3 PARÇALANMIŞ BİR AKDENİZ'DE HER NE PAHASINA OLURSA OLSUN BÜYÜME
S.4 MAVİ-YEŞİL GEÇİŞ İÇİN AVRO-AKDENİZ ORTAKLIĞI	S.5 AKDENİZ'E ÖZGÜ BAŞKA BİR SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA MODELİ	S.6 AKDENİZ: KÜRESEL BİR ORTAK DEĞER

Senaryo 1: Akdeniz'in marjinalleşmesi, eylemsizlik ve pragmatizm

İlk senaryo, mevcut eğilimlerin "olduğu gibi devamı"dır (business as usual). Bölge, çoklu tikanıklıklar ve karar alıcıların erteleme eğilimi (ya tercih nedeniyle ya da gerçek meselelerin farkına varılmaması yüzünden) nedeniyle felç olmuş durumdadır. Bu eylemsizlik, ekosistemlerin sürekli bozulmasına, toplumların parçalanmasına, kaynaklara erişim çatışmalarına ve bölgenin küresel ölçekte marjinalleşmesine yol açmaktadır. ABD ve Çin'in egemen olduğu dijital küreselleşme ve ulusal/uluslararası hukukta zayıf ilerleme bağlamında, senaryo 2050'de +2,3 °C ısınma, Kuzey'de zayıf ekonomik büyüme, Güney'de ise önceki on yıllara göre daha düşük seviyede kalan

ama nispeten daha canlı bir ekonomik etkinlik ile birlikte metropolleşme ve kıyılaşmanın sürmesiyle tanımlanır. Ulusötesi kurumlara güvensizlik, çoğu zaman ulusal içe kapanma ve özerkliğe öncelik verilmesi ile birlikte artar. Çevrenin bozulması, yasa ve düzenleme eksikliğinden çok, ihmal ve denetim yetersizliğinden beslenir. Ülkelerin çoğunda görülen jeopolitik ve ekonomik marjinalleşme, eşitsizlikleri, toplumsal gerilimleri, işsizliği ve göç akımlarını artırır. Bu siyasal ve kurumsal eylemsizliğin sürmesinin nedeni, yeniden dağıtım önlemlerinin toplumsal patlamaları önlemesidir — sivil toplumlar, pragmatizm, kabulleniş ve isyan arasında gidip gelir; ancak gerçek bir politika değişimini sağlayacak ölçüde örgütlenemez. Borç tarafından giderek daha fazla sınırlandırılan devletler, siyasal, gıda ve enerji egemenliğini birleştirici semboller olarak öne sürerek türbülansa uyum sağlar. Bu genel kilitlenme bağlamında, yalnızca pragmatik ve hedefli bazı önlemler temel görülen öncelikleri koruyabilir - örneğin su alanında (tuzdan arındırma yoluyla) ya da enerjide; ayrıca en tehdit altındaki alan ve türlerin sembolik korunması ve mavi ekonomiye yönelik teşvikler gibi.

Senaryo 2: krizlerin şoku ve zorunlu uyumlar

Bu senaryo, krizlerin ve şokların ardışık ya da birikimli biçimde yaşanması ve bunun ülkeleri ile toplumları sürekli olarak acil koşullar altında uyum sağlamaya zorlamasıdır. Bu krizlerin ve onların zincirleme etkilerle tetiklediği felaketlerin önce toplumların bütünü üzerinde istikrarsızlaştırıcı sonuçlar doğurması, ardından da yerel ölçekte dayanıklılık ağlarını zamanla örecek uyum mekanizmalarının devreye girmesi söz konusudur. Küresel bağlam son derece gergin kalır: belirgin ekonomik/finansal kriz riskleri, artan jeopolitik gerilimler ve başlıca tetikleyici olarak bir ya da birden fazla iklim eşik noktasının (tipping points) gerçeğe dönüşmesi. Daha kırılgan olan Akdeniz, bu krizlerin zincirleme etkileriyle - özellikle çevresel felaketlerin yinelenmesi (sıcak hava dalgaları, şiddetli su stresi, mega yangınlar, seller, denizel sıcak dalgaları

vb.) nedeniyle - dünyanın diğer bölgelerinden de fazla istikrarsızlaşır. Aşırı olaylar karşısında, siyasal otoriteler tepki verme kapasitesini giderek daha fazla yitirir; bu da kendini "kurtarıcı" olarak sunan otoriter rejimlerin ortaya çıkışını kolaylaştırır. Havza ekonomileri içe kapanır. Kentsel olanlar dâhil altyapılar çok kötü bakım görür ve deniz ya da yenilenebilir enerji gibi alanlardaki işbirliği projelerinin çoğu terk edilir. Toplumlar, yönetenlerin öngörüsüzlüğü ve yapısal politikaların zayıflığı nedeniyle özellikle iklim, gıda ve sağlık alanlarında tekrarlayan acil durumlarla ellerinden geldiğince baş etmeye çalışır. Bununla birlikte, ve kısmen de bu kronik krizler yüzünden, yerel ölçekteki toplumlar, egemen bireycilik ve genelleşmiş rekabeti aşmayı başarır; ardışık krizler karşısında dayanışma içinde hareket eder ve örgütlenir. Uyum sağlamak ve dayanıklılığı artırmak zorunluluk haline gelir - ancak bu, milliyetçi ya da bölgesel içe kapanmaları ve topluluklar arası gerilimlerin (hatta bölgelerin ayrılmasına varabilecek ölçüde) artmasını dışlamaz. Bu nedenle, otoriter ve neredeyse askerî bir yeniden merkezileştirme eğilimine, aile, mahalle ya da etnik temelli topluluklara çekilme eğilimi karşıt bir hat olarak belirir.

Senaryo 3: parçalanmış bir Akdeniz'de her ne pahasına olursa olsun büyüme

Bu senaryonun itici gücü, ulusal çıkarların savunulması perspektifi içinde ekonomik büyüme ve istihdam yaratımıdır. Kaynaklara ve pazarlara erişim için küresel rekabetin belirlediği bir dünyada, bölgesel ya da uluslararası işbirliği sınırlı ve değişken geometrilidir. Ekonomi, kalkınmanın merkezî hedefi ve tüm alanlarda: enerji, tarım ve gıda kaynakları, turizm, ulaşım, su, çevresel riskler hatta deniz yönetimi dahil— öncelikli kaldıraç olarak görülmektedir. Liberalizm, devlet yönlendirmeli ekonomi ve korumacılık, ülkelerin güçlerini artırmayı ve karşılaştırmalı üstünlüklerini ya da konumsal rantlarını değerlendirmeyi amaçlayan mantıklar içinde iç içe geçmiştir. Bu devlet güdümlü ya da özel ekonomik güç mantıkları, Akdeniz dışındaki ittifak ve işbirliklerine dayanır; bu da rekabeti, hatta çatışmaları körükler. Ortaklıkların dalgalı seyri, yapısal bir istikrarsızlık üretir ve Akdeniz'in parçalanması riskini

artırır. Bazı ülkeler, hızlı nüfus artışının beslediği yeni pazarlara erişmek için Afrika'ya açılmaktadır. Diğerleri ise Asya ile bağlarını güçlendirmektedir. Kuzeyde Avrupa Birliği, enerji dâhil yeni teknolojilere yatırım yaparak küresel rekabetteki zayıflıklarını gidermeye çalışırken, Güney'ine yönelik komşuluk politikasını ikili ekonomik işbirliğine indirgemektedir. İstihdam her yerde birinci önceliklidir; ancak bu durum, insan emeğinin robotlar ve yapay zekâ ile ikame edilmesi ve hem emek piyasalarının hem de coğrafyaların ikileşmesi ile birlikte var olmaktadır. Ekonomik etkinliğe verilen öncelik ile sermayenin kısa vadeli kârlılığı arayışı, karasal ve denizel kaynakların yoğun kullanımına dayalı ekstraktif sömürü mantıklarının öne çıkarılmasına yol açmaktadır. Böylece sürdürülebilirlik çabaları çoğu alanda ikinci plana itilmekte, bunun sonucu olarak karasal ve denizel biyolojik çeşitliliğin süregiden bozulması ile çok sayıda ekosistemin ve sundukları hizmetlerin kaybı yaşanmaktadır. Çevrenin bu marjinalleşmesinden kısmen sıyrılabilen alanlar ise kentsel hizmetlere yatırımlar (su, atık su/atık yönetimi vb.), ihracata yönelik asgari bazı standartlara uyum ve hatta turistik amaçlı doğa koruma uygulamalarıdır. Ne var ki bunlar, dönem tamamlanmadan çok önce gezegensel ya da yerel sınırlarla yaşanacak çarpışmayı önlemeye yetmemektedir.

Senaryo 4: mavi-yeşil geçiş için Avro-Akdeniz ortaklığı

Bu senaryonun çerçevesi, Avrupa Birliği ile diğer Akdeniz ülkeleri arasında başarılı bir çok taraflı işbirliğidir; bu sayede bölge, 2050'ye gelindiğinde ülkelerin çoğunda karbon nötrlüğe ve küreselleşmeye sağlıklı eklemlemeye ulaşır. Bu tercih, ciddi çevresel bozulmaların yaşandığı bir dönemin ve bölgesel siyasî uyanış için toplumsal baskıların ardından gelir. Başlangıç zahmetlidir; ancak geçmişteki sağlık, siyaset ve çevre krizlerine verilen tek/ikili yanıtların başarısızlıklarından çıkarılan dersler ile iklim ve enerji gibi ortak yarar projeleri için AB finansmanı perspektifi tabloyu değiştirir. Seçilen strateji, ilk aşamada, teknoloji ve ekonomik teşviklere dayalı, bölge ölçekli bir mavi-yeşil geçişin hayata geçirilmesidir. Amaç, sürdürülebilir kalkınmayı ekonomi ile ekolojiyi buluşturan bir anlayışla, AB Yeşil

Mutabakatı'nın ilk niyetleri doğrultusunda Akdeniz'in güney ülkelerine genişletilmesidir. Bunun için dijitalleşmeye, mavi ekonomiye ve enerji dönüşümüne yoğun yatırımlar yapılır. İkinci aşamada, bu işbirliğinin başarıları, Avro-Akdeniz ortak pazarının kurulmasına götürür. Ekonomik araçlar (fosil sübvansiyonlarının azaltılması, eko-faaliyetlerin desteklenmesi vb.) ve yenilik, bu senaryonun iki ana itici gücüdür. Araştırmadan ekonomik aktörlerin yeniliklerine hızlı aktarım düzenekleri devreye alınır; özellikle maden, enerji ve gıda gibi yeşil-mavi dönüşümün kilit alanlarında (biyo-mühendislik, sensör destekli tarım, denizel ve karasal yenilenebilirler, elektrikli araçlar, hidrojen vb.). Buna ek olarak, üretim sistemlerinin sürdürülebilirliğinin ölçümü dâhil tüm mesleklerde dijital teknolojilerin entegrasyonu ve eğitime yönelik sürekli çabalar sürdürülür. Yenilik-ekonomi-ekoloji arasındaki bu erdemli döngü, ağırlıklı Avrupalı önemli sermayeyi çeker. Bununla birlikte, teknoloji-çözümcülük ve pazar beklentileri temelindeki bu politikalar, ekolojik sorunların yalnızca bir kısmına yanıt verir; maliyet ve faydaların eşitsiz dağılımı ile yeniliğe erişimdeki uçurumlar gibi sorunlar da yaratarak etki alanlarını sınırlar.

Senaryo 5: Akdeniz'e özgü sürdürülebilir kalkınma modeli

Önceki senaryoda olduğu gibi, bu senaryo da Akdeniz'in sürdürülebilir kalkınmaya ulaşabileceği olası yollardan biridir. Ancak burada değişimin itici güçleri, Avrupa, küreselleşme veya teknoloji değil; çevre üzerindeki çok daha güçlü uluslararası baskılar, Akdeniz'de daha dengeli Kuzey-Güney ilişkileri ve yerel bölgeler ile sivil toplumların etkin katılımıdır. Amaç, yaşam biçimleri, ekonomik modeller ve yönetim biçimlerinin uzun vadeli ve bilinçli dönüşümü yoluyla, kültürlerin çeşitliliğine ve ulusal/yerel koşullara saygılı "güçlü sürdürülebilirlik"⁷ anlayışına dayanan bir kalkınma yönüne ilerlemektir. Ekolojik oyalamacılığın ve sürdürülemez kalkınma biçimlerinin çıkmazlarını fark eden Akdeniz ülkeleri, bölgenin kendine özgü güçlü ve zayıf yönlerini dikkate alarak, eko-kalkınmaya geçiş sürecine birlikte girerler. İlk aşamada, sivil toplumların ve yerel yönetimlerin seferber edilmesi sayesinde, iyi uygulama ağları (Güney-Kuzey dâhil) oluşturulur; ardından, kurumsal ve ekonomik düzeylerde dönüştürücü girişimler devreye

girer. Bölgesel iç dinamikleri öne çıkaran bir küreselleşme karşıtı ortamda, adil bir ortaklık kurulur; bu ortaklık, Güney-Güney işbirliğinin güçlendirilmesine ve yenilenmiş bir yönetim anlayışına dayanır. Bu yaklaşımın iki temel hedefi vardır: Bölgesel eşitsizliklerin azaltılması, bazı kaynakların "ortak yarar" anlayışıyla yönetilmesi — denizlerin ve kültürel mirasın korunmasından araştırma işbirliğine kadar. Tüm düzeylerde vurgu iki öncelikli alana yapılır.

İklim değişikliğine uyum, risklere karşı kırılganlıkların ve dışa bağımlılıkların azaltılması. Tüm sektörlerde (tarım, turizm, enerji, kentsel yaşam, ulaştırma, deniz ve kıyı yönetimi vb.) yeni faaliyet ve mekânsal planlama modellerine geçiş. Doğadan ilham alan bu modeller, bir yandan su, toprak ve deniz ekosistemi gibi yaşamsal kaynaklara öncelik veren güçlü sürdürülebilirlik hedeflerine, diğer yandan istihdam, temel ihtiyaçların karşılanması ve yoksulluğun azaltılması gibi toplumsal hedeflere yanıt verir. Kültürler, dinler ve sivil toplumlar, kuşak değişiminin etkisiyle diyalog ve çok yönlü işbirlikleri geliştirerek, özgün bir etik ve kültürel çoğulculuk inşa eder ve adil bir geçişe katkı sağlar. Gelecek on yılların fırsat ve risklerini gerçekçi biçimde öngören bu yaklaşımın amacı, güçlü sürdürülebilirlik temelli, Akdeniz'e özgü yeni bir kalkınma modelini ortaklaşa ve ivedilikle geliştirmektir. Bu model, toplumsal dinamizmi kısa, orta ve uzun vadeli planlama ile birleştirir. Dünya ölçeğinde örnek teşkil eder.

© Marco Mulargia

⁷ Sürdürülebilir kalkınmanın sosyal ve ekonomik boyutlarının önemini küçümsemeden, güçlü sürdürülebilirlik kavramı, doğanın sunduğu hizmetlerin değerine ve özellikle geri dönüşsüz biçimde tehdit altında olanların mutlak korunması gerekliliğine vurgu yapar. Zayıf sürdürülebilirlikten farklı olarak, gelecek kuşaklara aktarılması gereken doğal sermaye, altyapı ya da teknoloji gibi yapay sermaye unsurlarıyla ikame edilemez.

Senaryo 6: Akdeniz - küresel bir ortak değer

Bu son senaryonun çıkış noktası, Akdeniz'deki çok hızlı bir bozulmanın, toplumlar, devletler ve uluslararası kuruluşlar düzeyinde küresel ölçekte güçlü bir tepkiyi tetiklemesidir. 2030'lardan itibaren, gezegen ölçeğinde bir biyolojik çeşitlilik sıcak noktası olan bu denizin, ancak küresel bir ortak olarak kabul edilmesi hâlinde kurtarılabileceği fikri öne çıkar.

Böyle bir vizyon, okyanuslar için seferberlik ve doğaya ile gelecek kuşaklara tanınan hakların kabulü şeklindeki ikili bir bağlam içinde şekillenir. Akdeniz'in örnek nitelikte onarımı hedefi, uluslararası ve bölgesel topluluğun önceliği hâline gelir; bu doğrultuda, denizin niteliğini yeniden tesis etmeye yönelik iddialı bir programın finansmanı kararlaştırılır. Bu girişim, Akdeniz Eylem Planı ve Barselona Sözleşmesi kapsamında halen yürütülmekte olan çabaları tamamlayıcı niteliktedir. Küresel çevre sorunlarının küçültülmüş bir modeli olarak Akdeniz, ortak bir değer kolektif yönetimi

için geniş bir laboratuvara dönüşür; çok düzeyli gözlem ve eylem alanı hâline gelen bu ortak mekân, aynı zamanda sivil toplumlar, yerel bölgeler, kıyıdaş ülkeler ve dünyanın geri kalanı arasında güçlü bir işbirliği aracı olur. Hem kamu hem özel kaynaklara sahip özel bir kurumun kurulmasıyla somutlaşan bu ortak yarar yönetimi, mantıksal olarak bölgeye özgü tüm su döngüsüne, aşağı havzalardan yukarıya doğru genişletilir. Denizin iyi ekolojik durumu - biyolojik çeşitliliğin korunması, üretkenliğin uzun vadeli yönetimi ve kirleticilerin azaltılması dâhil - sürdürülebilirliğin denizden başlamasını ve ardından nehirler boyunca yukarıya doğru ilerlemesini gerektirir. Buna bağlı olarak, deniz üzerinde etkisi olan insan faaliyetleri - denizcilik ve kıyı faaliyetlerinden başlayarak ve tüm su havzalarına kadar genişleyerek - sıkı biçimde düzenlenir. Hidrosfer döngüsü, böylece küresel iyi yönetişimin bir taşıyıcısına dönüşür. Tüm bu çabaların nihai alıcısı olan Akdeniz, doğayla birlikte ve doğa aracılığıyla kolektif olarak inşa edilen bir Akdeniz yeniden doğuşunun sembolü hâline gelir. Özetle, Akdeniz'in korunması, eskiden kurumların sorumluluğuyken artık herkesin - küresel düzey de dâhil olmak üzere - ortak görevi hâline gelir.

VI. SONUÇ VE SONRAKİ ADIMLAR

Bu 2050 Akdeniz öngörüsünden şu sonuçlar çıkmaktadır:

- Büyük yön değişiklikleri olmadıkça, 2050'ye gelindiğinde Akdeniz, bugüne kıyasla çok daha kaygı verici bir durumda olacaktır; tüm deniz ekosisteminin köklü bir dönüşümü ve tüm bölgelerde ekolojik yaşanabilirlik koşullarının genel bir bozulması söz konusu olacaktır.
- Bu tablonun içsel nedenlerine ek olarak, bölgenin yeterince denetleyemediği dış etkenlere (örneğin iklim ya da ekonomik ve jeopolitik bağlam) yönelik kırılganlığı ve bağımlılığı durumu ağırlaştıracaktır.
- Bekle-gör ve küçük adımlar politikası, uzun vadede ne istikrarlı ne de sürdürülebilir bir çözümdür: önceden işaret edilen kırılmalar karşısında kırılma niteliğinde çözümler gerekecektir.
- Zaten kaygı verici olan mevcut eğilimlerin ötesinde, ciddi krizler ve yerel çöküşler olasılık dışı değildir; bu nedenle, iklim değişikliğine uyum, dayanıklılık ve geri döndürülemez durumların önlenmesine yönelik politikalarla hızla hazırlık yapılması öncelikli hâle gelmektedir.
- Akdeniz bölgesi, karşı karşıya olduğu zorlukların üstesinden gelmek için giderek daha az kendi gücüne dayanabilecektir; bu da küresel politika süreçlerine aktif katılımın önemini ortaya koymaktadır.
- Tüm sürdürülebilir kalkınma senaryoları, Avrupa ile güney ve doğu kıyıları arasında, Güney-Güney veya Akdeniz ile komşu bölgeler (örneğin Afrika) ya da küresel topluluk arasında yeni işbirliği ve ortaklık biçimlerini gerektirmektedir.
- Daha genel anlamda, yönetimde yenilikler - yerelleşme, sivil toplumların seferberliği, hukukun uygulanması ve genişletilmesi, ekonomik teşvikler ve transferler, daha iyi bilgiye erişim gibi - geçiş süreçlerini yönetmede kilit çözümler oluşturmaktadır.
- Eylemdeki engellere rağmen, ilerleme için geniş bir hareket alanı vardır: önce Akdeniz'in kendine özgü güçlü yönlerinin değerlendirilmesi (kültürel çeşitlilik, uyum kapasitesi, yenilenebilir enerji potansiyeli, güneydeki genç nüfus vb.); ardından uluslararası fırsatların değerlendirilmesi (Okyanus Hukuku, iklim ve biyolojik çeşitlilik fonları vb.); işbirliği ve kolektif zekânın harekete geçirilmesi, kitlesel turizm veya mavi ekonomi gibi alanlarda kalkınma modellerini uyarlama yönündeki artan toplumsal ve çevresel baskılar; ve döngüsel ekonomi, doğa temelli çözümler, suyun ortak yönetimi, agroekoloji gibi daha ekolojik uygulamalardan beklenen yenilik ve kazanımlar bu

ivmeyi desteklemektedir. Ayrıca, yönetim ve finansman biçimlerinin modernizasyonundan elde edilebilecek "çifte kazanç" perspektifleri vardır — ölçüm ve gözlem sistemleri, ortak kaynakların yönetimi, bölgesel planlama, hukuk, ekonomik teşvikler, ekolojik planlama ve sosyal adalet, istihdam ve çevreyi birleştiren vergi sistemleri gibi alanlarda araçların yenilenmesi gerekmektedir.

- Raporun da belirttiği gibi, hangi senaryo olursa olsun, asgari bir "pişman olunmayacak önlem paketi"⁸ üzerinde genel bir uzlaşma muhtemelen mümkündür. Ancak bu, yaklaşan ekolojik ve toplumsal kırılmalar karşısında yeterli olmayacaktır. Gönüllü bir yaklaşım ve açık geçiş yollarının tanımlanması dışında başka gerçekçi bir seçenek yoktur. Bu, yukarıda belirtilen hareket alanlarının hızla harekete geçirilmesini, adil, temel unsurları koruyan ve her bölgeye uygun bir bakış açısıyla mümkün kılacaktır. Plan Bleu'nun önceliklerinden biri, bu raporun ardından alt bölgeler düzeyinde daha somut bir düşünce süreci organize ederek, orta ve uzun vadeli geçiş yolları üzerine çalışmaları kolaylaştırmak olacaktır. Son olarak, amaç yalnızca gelecekteki felaketleri önlemek veya yönetmek değil, aynı zamanda Akdeniz'i, denizlerin korunması ve büyük bölgelerin ekolojik kalkınması için yenilikçi çözümler üreten gerçek bir laboratuvara dönüştürmektir. Böyle bir proje, küresel ölçekte örnek teşkil edebilir. Bu nedenle Plan Bleu, havza alt bölgeleri düzeyinde daha somut tartışmalar düzenleyerek bu orta ve uzun vadeli geçiş yollarını şekillendirecektir.

⁸ İlk liste raporun sonunda sunulmuştur.

2050 UFUKTAKİ BAZI SAYISAL EĞİLİMLER⁹

Değişkenler	2020	2050
İklim	Dünyada, Arktik'ten sonra en hızlı ısınan ikinci bölge. 2020 yılında, sanayi öncesi döneme göre +1,5°C .	MedECC senaryolarına göre: +2,2°C (yaklaşık +2°C ile +2,5°C arasında)
Nüfus (milyon kişi)	Kuzey: 196 M/Güney: 202 M/Doğu: 124 M/ Toplam: 522 M	Yüksek tahmin: Kuzey: 200 M/Güney: 315 M/Doğu: 174 M/ Toplam: 689 M Orta tahmin: Kuzey: 179 M/Güney: 293 M/Doğu: 157 M/ Toplam: 630 M Düşük tahmin: Kuzey: 172 M/Güney: 264 M/Doğu: 146 M/ Toplam: 582 M
	% > 65 yaş: Kuzey: %21,4/Güney: %6,4/Doğu: 8,06 %	% > 65 yaş: Yüksek tahmin: Kuzey: 35,5/Güney: 14/ Doğu: 20 % % > 65 yaş: Düşük tahmin: Kuzey: 30,5/Güney: 11,7/ Doğu: 16,8 %
Kentsel dönüşüm (Şehirleşme oranı)	Güney ve Balkan ülkelerinin birçoğu (%35 ile %57 arasında) önemli kırsal nüfusu korumaktadır. Akdeniz genelinde ortalama şehirleşme oranı: 72 %	Tüm Akdeniz ülkelerinde, Mısır (%55) dışında, kentsel nüfus %70'e yakın ya da üzerindedir. Akdeniz'de ortalama şehirleşme oranı: 82 %
Balıkçılık, akuakültür (milyon ton)	Aşırı avcılık oranı: 2020'de %73, 2021'de %58 Balıkçılık: 1994: 1,08 milyon ton / 2015: 0,75 milyon ton / 2020: 0,8 milyon ton / 2021: 0,66 milyon ton Su ürünleri yetiştiriciliği (Akuakültür): 2021'de 3,2 milyon ton	Aşırı avcılık oranı: %50'nin altında Balıkçılık: 0,6 ile 1 milyon ton arasında Su ürünleri yetiştiriciliği (Akuakültür): 4 ile 5 milyon ton arasında
Denizel biyoçeşitlilik	Akdeniz: küresel biyoçeşitlilik sıcak noktası - Dünya türlerinin %18'i, bunun %28'i endemik - ancak yüksek tehdit altında (türlerin %8'i yok olma riski).	Deniz ekosistemlerinde çok büyük niteliksel dönüşüm: Türlerin tropikleşmesi ve yerel (otokton) türlerin bir bölümünün kaybı (yaklaşık %20).
Plastik kirliliği	Akdeniz, dünyada plastiklerle en çok kirlenen deniz alanıdır: Küresel ortalamanın 8 katı. 260.000 ton (2015).	Denize plastik deşarjlarının 1,5-2 kat artması beklenmektedir (kaynak: OECD).
Su kıtlığı riski	Güney ve Doğu Akdeniz'de 180 milyon kişi, kişi başına yılda 1.000 m ³ ' ten az suyla su kıtlığı yaşamaktadır. 80 milyon kişi, kişi başına yılda 500 m ³ 'ten az suyla aşırı su kıtlığı koşullarındadır. Su kaynaklarının %75'i Kuzey'dedir.	Akdeniz'in güney ve doğusunda 290 milyon kişi. 2050'de, havza çevresindeki nüfusun neredeyse tamamı, kuraklık kaynaklı su kıtlıklarından etkilenecektir.
Birincil enerji	2018 için: Enerji talebi: 1.022 Mtep (milyon ton petrol eşdeğeri) - Kuzey: 614 Mtep/Güney ve Doğu: 408 Mtep - bunun: Bölge için fosil enerji (petrol, gaz ve kömür): 777 Mtep (toplam talebin %76'sı)/Kuzey: 399 Mtep veya ME/PSEM'in %65'i: 379 Mtep veya ME'nin %93'ü Yenilenebilir enerji : 120 Mtep (toplam talebin %12'si) - Kuzey: 91 Mtep, yani ME/YEMC'nin %15'i: 29 Mtep veya ME'nin %7'si Nükleer enerji: 124 Mtep (toplam talebin %12'si) - Kuzey: 124 Mtep, yani ME/Güney'in %20'si: 0	Referans senaryo: Enerji talebi : 1.404 Mtep (+%37) - Kuzey: 543 Mtep (-%11,5)/PSEM: 861 Mtep (+111%), bunun: Bölge için fosil enerji (petrol, gaz ve kömür): 1026 Mtep (toplam talebin %73'ü) - Kuzey: ME/PSEM'in %60'ı: ME'nin %82'si Yenilenebilir enerji : 268 Mtep (toplam talebin %19'u) - Kuzey: ME/PSEM'in %29'u: ME'nin %13'ü Nükleer enerji: 110 Mtep (küresel talebin %8'i) - Kuzey: 58 Mtep veya ME/Güney'in %14'ü: 52 Mtep veya ME'nin %6'sı

⁹ Kaynaklar: 1. İklim: MedECC; 2. Nüfus: Plan bleu; 3. Transition urbaine (taux d'urbanisation) : Office des Statistiques des Nations Unies ; 4. Pêche, aquaculture et biodiversité marine : FAO. The state of the Mediterranean and Black Sea Fisheries. FAO, 2022. ; Coll, Marta, et al. « The Biodiversity of the Mediterranean Sea: Estimates, Patterns, and Threats. » PLOS ONE, vol. 5, no. 8, 2 Aug. 2010. ; 5. Pollution plastique : Plan Bleu et OCDE ; 6. Risque de pénurie d'eau : Plan Bleu ; 7. Énergie primaire : OME.

Med2050.org
Planbleu.org
Numéro ISBN : 9782912081612

Plan d'action pour
la Méditerranée
Convention de
Barcelone

MED2050
Building the Mediterranean future together
Construisons ensemble l'avenir de la Méditerranée
لبنين معاً مستقبل المتوسط